

De Caulacau basilidianorum dissertatio critica Iacobi Bruckeri [...]

Autor(en): **Bruckerus, Iacobus**

Objektyp: **Article**

Zeitschrift: **Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum**

Band (Jahr): - **(1751)**

Heft 22

PDF erstellt am: **05.07.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-394696>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

De CAULACAU Basilidianorum
DISSERTATIO CRITICA
JACOBI BRUCKERI

Acad. Berol. & Bononiens. Membri.

§. I.

INter veteris doctrinae ænigmata, Gnosticorum somnia obscuritate tantum non omnium maxime laborare, nemo rerum in Ecclesia Christiana gestarum adeo ignarus atque rudis est, ut nesciat. Cum enim disciplinam a communi ingenii humani mensura longe abhorrentem, & vulgares scientiæ terminos excedentem affectarent Philosophi nugivenduli, cogitationibus abstrusis, notionibus fictis & nullibi nisi in emoto insanientis turbæ cerebro deprehendendis usi, ob antiquæ, quæ in Oriente & Ægypto ad ista usque tempora regnabat disciplinæ, quæ arcana atque ideo symbolica & allegorica fuit, imitationem, ænigmata magis, quam doctrinas struxerunt, rati, ut solet apud imperitum vulgus fieri, plus scientiæ abstrusioris, cujus nomen atque gloriam affectabant, præ se ferre posse, si obscuris symbolis verbisque sapientiam creparent. Testem volumus omnem eorum Hæreticorum historiam, qui excellentioris de rebus divinis eruditionis gloriam aucupantes, paulo post conditam civitatem christianam, Gnosticorum nomine eam misere deprædati sunt: quorum nugas omnes ex latebris in apricum producere, & labor & opus est;

ebrios enim loqui putes, vanos sine mente sonos fundentes, & nec sensum habentes nec inter se cohærentes. Unde EPIPHANIUS, (a) in iis ἐν ἀσάτῳ γνώμη μεθύοντος καὶ παραλαλῶντος τὰ ῥήματα, τὰ μὲν γέλωσι πεποιημένα ἕτερα δὲ κλαυθμῶ ἔμπλεα, *ebrii, animo sibi non constante & nugatorie loquentis verba, partim ridenda, partim commiseratione plena deprehendit.*

§. II.

Quamvis autem hæc ita se habere, nemo temere inficias iverit, non adeo tamen insauivisse homines, neque ab ingenii opibus neque ab eruditionis cultu imparatos, credibile est, ut vana nobis nihilque significantia verba dedisse, magnisque, quas projecerunt, bullis plane nihil, quod momentum habet, dixisse censei queant. Id enim, quamvis frequenter ab ejus ætatis doctoribus christianis eis objiciatur, (b) minime tamen verisimile est, perpendentibus, ob eruditionis haud vulgaris laudem homines istos plurimum famæ atque plausus retulisse, eosque per omnes veteris disciplinæ campos non sine sudore volutatos, eruditæ opinionis, quamvis ea fanatica fuerit, suspicionem reliquisse. Neque in ineptissimarum fabularum cortice hærendum, sed ad arcana dogmata, tanto studio, totque involucris recondita attendendum est, quibus sagaci mente erutis, stultissimæ harum hominum nugæ & obscurissima ænigmata, si non omnia, multa tamen,
solvi

(a) *Adv. hæres. l. 1. hæres. 26. c. 2. T. I. Opp. p. 84.*

(b) *Vid. TERTULLIANUS contra Valent. c. 5.*

solvi queunt, & eorum disciplinæ lux potest accendi. Ast is difficilis atque diuturnus labor est, virumque poscit non emanativi tantum systematis, omnisque Orientalis & Barbaricæ Philosophiæ peritissimum, sed & arcanæ disciplinæ methodique Ægyptiacæ non ignarum, & diu in hac arena non sine attentione & patientia versatum. Quales cum non adeo multos esse, & ingratus labor & rerum magis utilium studia patiantur, non miramur, perpaucos esse, qui Philosophiæ Gnosticorum multum lucis accenderint, vel etiam viderint ipsi, & innumera hodie esse ænigmata in harum sectarum placitis sepulta: Quibus nostra demum ætate clavem repertam esse, lætamur, ex quo Orientalem Philosophiam non ignotam quidem penitus, at neglectam tamen, ex umbra protraxit incomparabilis MOSHEMIUS.

§. III.

Quæ omnis Gnosticæ disciplinæ conditio fuit, eam imprimis Philosophiam Basilidis referre, comparatio quemlibet docere potest. Fuit is natione Ægyptius patria Alexandrinus, (c) homo, ut solebant Ægyptiorum ingenia, atræ bilis contagio mire corruptus, at eruditus tamen, & patriæ philosophiæ, quam ex Orientali enatam fuisse alibi probavimus, callentissimus, unde recte observatum EIPHANIO (d) disciplinam circulatoris
P 5 illius

(c) EIPHANIVS *l. c. p. 68.* CLEM. ALEXANDRINVS *Strom. l. VII. p. 764.* EUSEBIVS *hist. eccles. l. IV. c. 7. p. 97.*

(d) *L. c.*

illius ex hiis oris, Ægyptiorumque placitis originem habuisse. Quem cum difficillima quæstio de mali origine teneret, (e) isque a scripturæ simplicitate præ animi, quod gnosticam sapientiam affectabat, superbia sibi discedendum esse decerneret, ad systema illud emanativum delapsus est, quod mira sagacitate cum dualistico in concordiam ire iussit Zoroaster, excoluerunt, mirumque in modum auxerunt & variarunt Syri, Persæ, Asiatici, ingenia plerumque anomala, & imaginationis morbis corrupta; a Chaldæis, Persis, Orientalibusque ceteris acceptum suæ Theologiæ adaptarunt, & symbolica methodo exornarunt Ægyptii, suum fecere Judæi Cabbalistæ, Pythagorici, Platonici, Christianæ legi attemperaverunt Hæretici, ex Syria & Ægypto progressi. (ee) Id quod inita comparatione luculenter demonstrari posset, si id ageremus, & non ea, quæ fuscè alibi de Valentini hæresi disseruimus, (f) rem in aprico ponerent: qui locus illis adeundus est, qui de ea re fluctuant. Itaque & indole Philosophiæ ejus ductus, & regionis illius, quam incolebat, & in qua præclarus sapientiæ magister haberi cupiebat, more persuasus, symbolis, vocibus obscuris, barbarisque, quibus ἐνοβλα ἀνοβλα scripturæ loca attemperata sunt, doctrinam suam, de origine, causa remedioque mali vestivit, & ita incertam & tenebris obsitam reddidit, ut mirum non sit,
&

(e) *Ibid.* p. 72.

(ee) Probata hæc omnia dedimus in *Hist. crit. phil.* T. I. p. 1349. T. II. p. 190. T. III. p. 287. seq.

(f) *Ib.* p. 290. seqq.

& olim doctores ecclesiæ eruditissimos eum non satis intellexisse, & hæere hodie aquam viris magnis, qui hæc solvere ænigmata ausi sunt.

§. IV.

Nihil autem vel celebrius, vel obscurius in Philosophia Basilidis quam Abraxas & Caulacau [sive Caulaucu, utroque enim modo scribi posse diversa pronuntiatio probat] hujus nugatoris. Et illud quidem nomen adeo tenebris tectum & incertæ significationis est, ut doctissimos viros in diversissimas interpretationes pertraxerit, (g) quibus tamen heic, ubi alia agimus, non inbæremus. Hoc tenebris suis ita interpretes historiæ Basilidianæ terruit, ut tantum non omnes, etiam doctissimi, de definienda certa significatione hujus vocis, quidque ea in systemate Basilidiano sibi voluerit, decernendo, desperaverint. Accidit id GRABIO (h) & MASSVETO, (i) viris eruditissimis, in eum IRENÆI locum commentantibus, in quo hujus nominis mentionem faciunt. Epiphani, Eusebii, Theodoret, quibus illud ipsum nomen ἀνιγμᾶτωνδης tactum est, editores commentatoresque uno PETAVIO (*) excepto, qui tamen nihil, quod rem juvet, attulit, sicce illud

(g) Vid. quæ post Macarium & Chiffletium scripsit BEAUSOBRIUS *hist. de Manichéens l. IV. c. 4. T. II. p. 50. seq.* MONTEAUC. *Pal. Gr. l. II. c. 8.* BASNAGE *Hist. des Juifs T. III. p. 700.*

(h) Ad IRENÆUM *l. I. c. 24.*

(i) Ad IR. *l. c. p. 102.*

(*) Ad Epiph. *l. c. T. II. Opp. p. 44.*

illud pede prætereunt. Eruditissimus BEAUSO-
BRIUS (k) cum omnem Basilidis disciplinam ma-
gno studio enodaret, Caulacau quidem tetigit,
sed præter conjecturam, in se verisimilem, nul-
lam rationem addidit, in qua animus conquiesce-
ret. Itaque cum de obscuro numine locoque I-
renæi curatius cogitandi occasionem nobis vir
quidam eruditissimus ὁ νῦν ἐν ἀγίοις subministras-
set, profundius paulo, quam fieri solet, in hæc
gnosticæ *ματαιολογίας* somnia & deliramenta inqui-
rere placuit: quo eventu, lectorum sententiæ
definire relinquimus. (kk)

§. V.

Haurienda est de Caulacau Basilidis notitia, cum
Hæresiarchæ scripta perierint, ex testimoniis vete-
rum. Inter quos primus locus debetur IRENÆ-
O, (l) qui adversus hos homines ex instituto dis-
putavit, & eodem fere tempore vixit, quo insa-
num

(k) L. c. p. 29.

(kk) Quadriennium effluxit, ex quo hanc
Disertationem scripsimus alii loco destinatam; interim
prodiisse nuper, nova Liter. Lips. 1750. n. 90. p. 798. referunt,
OTTONIS NATHANA-
ELIS NICOLAI Disf. de Salvatore Basilidis Cau-
lacau dicto. Quam licet nondum visam cum ex-
plicatione obscuri ænigmatis a nostra interpreta-
tione differre, ex eo loco didicerimus, nolimus
has cogitationes nostras diutius suppressere, com-
paratione utriusque Lectoris veteris Philosophiæ
gnari iudicio permiffa.

(l) L. I. c. 24. p. 102. Ed. Mass.

num hominum genus in ecclesiam irrupit, eamque devastavit. Is de ea re ex versione interpretis veteris ita: *Utuntur autem & hi magia, & imaginibus, & incantationibus, & reliqua universa periergias nomina quoque quaedam affingentes quasi angelorum, annuntiant hos quidem esse in primo caelo, hos autem in secundo, & deinceps nituntur CCCLXV. ementitorum caelorum & nomina & principia & angelos & virtutes exponere. Quemadmodum & mundus nomen esse, in quo dicunt descendisse & ascendisse Salvatorem, esse Caulacau. Igitur qui haec didicerit, & angelos omnes cognoverit, & causas eorum, invisibilem & incomprehensibilem cum angelis & potestatibus omnibus fieri, quemadmodum & Caulacau fuisse. Illustrant haec Irenæi verba, satis obscura, & in mendo cubantia, quæ habet THEODORETUS, (m) is enim paulo luculentius: *Quin etiam angelorum nomina effingentes, hos quidem dixerunt primum habere caelum, illos vero secundum, & ita deinceps usque ad trecentosimum sexagesimum quintum. Servatorem autem & dominum Caulacauam nominant. Haec autem dicunt ineffabilia esse, & nec ab omnibus capi & comprehendere posse præterquam ab uno ex mille. Tertium his addimus hæresiologiæ veteris scriptorem EPIPHANIUM, (n) qui Irenæum legit, & in horrea sua ejus observationes transtulit. Is reliquis luculentius de Caulacau ita, interprete PETAVIO: *Alii Caulacauam cuiusdam eandem venerationem deferunt, quo nomine unum ex principibus appellant [ἀρχοντά τινα τῆτον ἕτω καλεῖται] quibus vocum terriculamentis commentitiisque***

(m) *Hæret. fab. l. I. T. II. Opp. p. n. 418.*

(n) *Adv. hæret. l. I. hæret. 25. T. I. Opp. p. 78. seq.*

ac barbaris appellationibus imperitis hominibus imponere conantur. . . . Quod ad vocem Caulaucauch attinet, quis eorum qui nominis potestatem noverit, risum tenere possit, cum istos videat vocabula quaedam hebraice bene concepta, nec minus commode græce reddita ab iisque qui græce legunt, plane intellecta, cum difficile nihil habeant, hæc illos tamen exprimendis suis idolis accommodare, hoc est inanibus formis, ac subsistentibus principiis, [εἰς εὐπορίας αἰσῶν ἀρχαῖς] & ut ita dicam, simulacrorum figmentis, dum vana illa nominum ambitione rudiorum mentibus errorem suum aspergunt, quo turpem illam ac fabulosam artem latius dissipent. Etenim vox illa Caulachauca apud Isaiam scripta legitur in duodecima visione cum ita loquitur: Tribulationem super tribulationem, spem super spem: adhuc paululum, paululum adhuc expecta. Quare ipsamet Hebraica verba ut illic leguntur descripta syllabis hoc loco subjiciam: Quippe tsaula tsau tsaulatsau tribulationem super tribulationem significat, Caulacau spem super spem, Zeerscham Zeer scham adhuc paululum, paululum adhuc expecta. Ubinam igitur est illorum commentum? ubi vanissimum illud somnium fœtus instar ab istis conceptum? unde hæc in mundo zizania? quænam genus hoc hominum necessitas coëgit, sibi ut voluntarium exitium consciscerent? Si enim ejusmodi vocabula cum eorum vim intelligerent, perniciose ludificatione detorsissent, manifeste sibimet ipsis mali auctores fuerunt: sin per ignorantiam quæ nescirent, usurpaverint, nihil his fingi potest infelicius &c. Hactenus Epiphanius. Reliqui veterum, qui Basilidis meminerunt, uno PHILASTRIO, (*) qui κατὰ τὸ πῆλόν cum reliquis con-

(*) Hæres. XXXIII. p. 71.

conspirat, & qui verbo tantum ejus meminere HIERONYMO & NICETA (**) exceptis, Caulacau tacent, (o) & idolum hoc vel ignoravisse plane, vel non intellectum præteriisse videntur.

§. VI.

Eandem fere fortunam Caulacau Basilidis apud recentiores scriptores habuit, quorum omnes fere hoc nomen prætermisisse ideo videntur, quoniam quid illud significaverit, non assecuti sunt. (p) Certe qui Abraxas Basilidis explicare conati sunt, similem dare Caulacau explicationem non sunt ausi. GRABIUS & MASSVETUS (q) ut supra dictum

(**) T. I. thes.

(o) Id CLEM. ALEXANDRINUM quoque, qui Alexandriae optime rem cognoscere potuit, & toties Basilidianarum nugarum meminit, fecisse miramur. Dolemus autem librum Agrippæ Castoris, qui omnes Basilidis nugas clarissime exposuit & refutavit teste EUSEBIO *H. E. l. IV. p. 97.* intercidisse; sine dubio enim plus inde, quam conjecturas, quas nunc dare possumus, haurire liceret.

(p) B. Th. ITTIGIUS, quamvis omnia de Basilide a veteribus relata attulisset, & de Abraxas quoque complura dixisset, Caulacau tamen omisit *Disf. de hæresiarch. Sect. II. c. 2. p. 98.* B. CLODIUS autem præf. CONR. SAM. SCHURZFLEISCHIO *Witeb. 1706.* singularem de *Caulacau* Dissertationem scripsit, quæ philologica magis, quam philosophica est.

(q) *ll. 66.*

dictum, corrupto Irenæi interpretis loco deterriti de medicina & restituendo vero sensu desperaverunt, nec videre se Monachus Benedictinus fassus est, quomodo spes super spem Basilidianorum deliriis aptari possit. Id quod equidem non magnopere miramur, cum tantam veteris Philosophiæ, maxime Orientalis, cognitionem non habuit, quantum præ se tulit antiquitatis ecclesiasticæ. Itaque tria ista veterum scriptorum loca inter se dissentire, ratus est, quod veritati non concinere, in sequentibus patebit. — Qui vero de nominis significatione dispicere conati sunt SAM. BASNAGIUS (*), THEODORUS HASÆUS (**), alique laudati FABRICIO (***) ; de origine tantum vocis ex Esaja petita disputarunt, quæ ad nostram tractationem, quæ philosophica, non philologica est, non pertinent. Unus, desideratissimus BEAU-SOBRIUS, (r) qui critico examine Basilidis matæologiam erudite excussit, Caulacau quoque philosophice explicandum tetigit, & initio quidem totius systematis cœlestis nomen illud esse conjecit, at cum vidisset, repugnare id loco Irenæi, ad Theodoreti sententiam accessit, recteque definiit, nomen id Salvatoris esse, eo quod omnis spei fundamentum nobis esset. In quo quidem vir emunctæ naris, felixque veterum hæresium indagator deceptus haud est; ast nec rationem aliam addidit, nec ex systemate Basilidis explicuit, prodidit

(*) *Annal. polit. eccl. ad Ann. 121. T. I. p. 49.*

(**) *Bibl. Brem. T. VII. p. 495.*

(***) *Ad PHILASTR. p. 71.*

(r) *L. c.*

didit quoque vim & locum Caulacau in eo systemate non satis inspexisse, cum in tota ea re nihil mali latere pronuntiet. Quod aliter se habere ex dictis patebit. Nobis in præsentia, enarrata rei historia, jam id negotii dabitur, ut admissa Theodreti explicatione eam ex systemate Basilidis probemus, & cur id nomen Salvatori imposuerit, perquiramus; deinde Epiphanium atque Irenæum cum ista explicatione conspirare ostendamus; quo pacto tandem corrupto & obscuro Irenæi loco facile medicinam afferre licebit.

§. VII.

Priusquam autem hæc, quæ diximus, capita probatum imus, pauca supponere magis, quam prolixè demonstrare necesse est, cum animus non sit integram nugarum Basilidianarum explicationem afferre. Et primo quidem facile nobis largientur, qui historiam philosophiæ, exurgente monarchia Romana, florentis curatius perquisiverunt & cum sacræ civitatis historia comparaverunt, Basilidis doctrinam, ut reliquorum Hæreticorum, qui se a sublimiore divinarum rerum cognitione Gnosticos nuncupaverunt, cum Philosophiæ Orientalis & Ægyptiacæ systemate, tunc magna divinitatis opinione vigente, non convenire tantum, quoad præcipua principia & opiniones, sed vero esse longe simillimum, Basilidem, hominem Ægyptium, & in patria eandem si superis placet sapientiam edoctum inde occasionem sumsisse, manus his deliriis dandi, eaque Christianorum placitis ita attemperandi, ut hæc Christi disciplina suæ gentis genio & eruditioni placere posset. De quo si quis dubitaverit, ejus patientiam exora-

mus, ad relegenda ea, quæ in *Historia critica Philosophiæ*, de Philosophiæ Orientalis systemate, ejusque principiis, tum de ejus auctoritate inter Gnosticos prolixè satis diximus. (s) Quæcunque enim Orientalis Philosophia præcepit, ea, si peculiaris quædam, quæ ad distinguendum ab aliis systema suum Basilides excogitavit, demas, etiam apud hæresiarcham occurrunt: cuncta ad emanationum divinarum seriem constituendam directa, omnia systemati emanativo applicata, rerum omnium origines ex Deo asertæ, ineffabile Numen suppositum, exque ejus abyssu per varios ordines gradusque rerum omnium ortus descriptus; origo mali per declinationem emanationum ad tenebras & privationem id est materiam introductarum, explicata, æones & principia divina ἐνυποστατικά ideo excogitata, pleroma divinum miris substantiarum emanatarum seriebus repletum, mundi visibilis origo & corruptio a principiis emanantibus longiusque a fonte primo deviantibus aserta; revocati homines per purgamenta a scoriis malorum geniorum eorumque potestate in mundum materiale ad refluxum per principium emanativum primum, ad fontem Deitatis &c. Quibus methodus symbolica, arcana, obscura & initiatis tantum pervestigabilis addenda est. Hæc in Valentini systemate libro citato fecimus manifestissima, quod cum non nisi ingenii magis erudite luxuriantis modulo a Basilidiano differat, facilis labor erit, omnia hæc cum dogmatibus Basilidis comparare, ut evidentissima pateat

(s) T. III. p. 290. seqq.

pateat concordia. Itaque his latius probandis, ne actum iterum agamus, superfedemus, & unum HIERONYMUM (t) vadem sistimus, fatentem, universum pene errorem de Chaldaeo & Syro & Græco sermone exortum esse. Idem Gnosticos ipsos jactasse refert PORPHYRIUS. (u)

§. VIII.

Alterum, quod præmonendus lector est, in eo versatur, Basilidem, more Ægyptiorum, Philosophiam suam de divinis deque mundo & malo obscuris vocibus & ænigmatibus texisse, ut & admirationem novæ & inauditæ rei consequeretur, & se Orientali atque Ægyptiacæ methodo attemperaret, quæ symbolis, figuris, numinibus ignotis cuncta recondit. Quem in modum Cabbalistas quoque similia decreta occultasse alibi demonstravimus. Maxime vero ideo substantias suas divinas atque æonas in ignotos Deos transmutavisse videtur, ut eo magis contraneis suis placeret, quos omnium maxime circa πολυθεότητα insani-
vise, & religiosiores aliis videri voluisse constat. (x) Nempe persuasisse sibi videtur homo ineptus, facilius ad recipiendam fidem Christianam philosophica veste ornatam persuaderi posse Ægyptios, si nova & ignota illis numina adduci crederent. Et has quidem causas Basilidi fuisse verisimile est,

Q 2

CUE

(t) *Adv. Jovinian. l. II. p. 429.*

(u) PORPHYR. *in vita Plotini c. 16. Hist. crit. phil. T. II. p. 368.*

(x) *Geographus vetus a GODOFREDO editus p. 17.*

cur barbaras voces ex Hebraica & Chaldaica lingua quales fuere Barbeloth, Jaldabaoth, & Caulacau, vel ab inusitato nomine Græco petitas, qualis erat vox Prunicus, vel excogitatas cabbalistico literarum usu & potestate, cujus generis Abraxas est, Philosophiæ suæ decreta obscuraverit. Nec procul a scopo EPIPHANIUS ferit, contendens, *his vocum terriculis commentitiisque ab barbaris appellationibus eum imperitis hominibus imponere conari.* Idem visum EUSEBIO, (*) qui Basilidem, προσχίματι ἀπορρητέρων δυσσεβῆς αἰρέσεως περατώδεις ἀναπλάσσαι μυθοποιίας [specie arcanorum [verborum atque mysteriorum] portentosas fabulas impiæ hæreseos commentum fuisse ideo conquestus esse videtur, quod ejusmodi vocum reconditarum & ad arcanam methodum referendarum artificio fabulas suas theogonicas texerit. Pari ratione de ea re loquitur HIERONYMUS: *abuti hisce verbis immundissimam hæresin apud simplices quoque & deceptos, ut terrorem faciat novitate sermonum, quod scilicet qui hæc verba cognoverit, & in coitu eorum meminerit, absque ulla dubitatione transeat ad regnum cælorum.*

His præsuppositis, ut quid Caulacau Basilidi dictus fuerit intelligamus, scrutandum systema fanatici Philosophi ejusque theogonia & cosmogonia exploranda est, ut quem Caulacau suo locum in ea assignaverit, discamus. Idem vero cum Basilidi constitutum fuerit, quod Gnosticis reliquis, ut ostenderet, quomodo ex summo Deo omnia fluxe-

(*) ll. c. conf. PLOTINUS, *Enn. II. l. IX. c. 10. p. 209.*

fluxerint, quomodo malum exortum sit, quomodo in Deum sublato malo revertantur omnia, quo mediatore divino ab ejus imperio liberari mundus queat, quod ex Irenæi, Theodoretī atque Epiphaniī testimoniis constat, sequitur inde Caulacau ex principiis illis divinis & emanativis fuisse, quæ ex inexhausta & incomprehensibili Divinitatis abyſſo progressa pleroma divini luminis substantiali hypostasi repleverunt, & quorum unum ex pleromate progressum ad juvandum mundum inter homines comparuerit. Diserte hoc testatur THEODORETUS, (y) *ingenitum, cum bella angelorum nationibus imperantium vidisset, mentem suam primogenitam misisse, quam etiam Christum appellaverit, ut servaret eos, qui vellent credere. - - - Servatorem autem & Dominum Caulacau nominare.*

§. IX.

Quæ cum ita se habeant, dicendum porro, quis emanationis ordo Basilidi placuerit, ut intelligatur inde, idem principium emanativum divinum ab hæresiarcha admissum esse, quod Simoni Mago *δύναμις θεῶν*, summa Dei potestas, Cabbalistisque Adamkadmon vocatum est, id est prima & principalis emanatio, tanquam radius ex divini luminis oceano transmissus in mundum inferiorem, ut cuncta illustraret, a tenebris liberaret, & quos ad materialitatem suscepta inclinatio malos fecerat angelos [scorias vocant atque cortices Cabbalistæ] vinceret. Rem itaque ut paucis ab ovo exordiamur, patientiam lectoris paulisper

Q 3

roga-

rogamus. Displicuere Basilidi Simonis Magi, Menandri & similium genealogiæ divinæ, ex Orientali Philosophia haustæ, eo quod philosophicæ tantum fuerint, minusque commode ad Christiana placita transferri potuerint. Meliora itaque daturus, ad infiniti naturam accuratius attendendum sibi esse censuit. Constat id testimonio IRENÆI, (z) qui discrete, *Basilidem ait, ut altius quid & verisimilius invenisse videatur, in IMMENSUM extendisse sententiam doctrinæ suæ*; Idem EUSEBIUS (aa) monuit, *εις τὸ ἀπειρον τείναι τὰς ἐπινοίας* ad immensum retulisse cogitationes suas, quod minus recte assecutus est doctissimus VALESIUS, (bb) contendens *fabulas interminatas & vagas nullo certo modo ac termino definitas & veritati certæ ac suis spatiis circumscriptæ oppositas* intelligi. Eusebius enim, Irenæum secutus, de origine & generatione æonum sive emanationum in infinito pleromate agit, & qua ratione melius, quam Menander & Saturninus fecerant, se infiniti rationes emanativas explicare posse Basilides crediderit, exponit. E-mendatius vero se philosophari posse, propiusque ad Christiana placita accedere ratus est Basilides, si quantum posset mundi materialis originem quam longissime ab infinito pleromate & a summa potestate, secus ac Menander ac Saturninus instituisse videbantur, removeret: Itaque ad emanationis divinæ ordinem confugit, quem Gnosticæ Philosophiæ cardinem fuisse, & ipsa syste-
mata

(z) L. c.

(aa) L. c.

(bb) *Ad l. c. Euseb. p. 55.*

mata eorum inter se comparata loquuntur, & haud obscure prodidit PLOTINUS. (cc) In hac autem rerum divinarum abyſſo, ita emanationum ordinem, teſtibus Irenæo, Theodoretō, & Epiphānio diſpoſuit, ut diceret τὸν ἀγένναλον νῦν πρῶτον γεννῆται, ἐκ δὲ τῆ νοῦς προβληθῆναι τὸν λόγον, φρονήσιν δὲ ἀπὸ λόγου, ἀπὸ δὲ φρονήσεως σοφίαν καὶ δύναμιν, *ingenitum mentem primam omnium genuiſſe, ex mente projectam fuiſſe* [memorabili ſyſtematis emanativi vocabulo, ut alibi (ee) demonſtratum] *rationem, ex ratione prudentiam, ex prudentia ſapientiam & virtutem.* (dd) Hæc iſta principia divina ſunt, per quorum ordines immenſitas divina emanari attributa ſua & operationes ad inferiora paſſa eſt. Quæ tamen cave meras affectiones, virtutes & attributa divinitatis Baſilidī fuiſſe putes. Nam hoc univerſo ſyſtemati Gnoſtico & toti Philoſophiæ Orientali & Ægyptiacæ adverſum eſt, quæ emanationibus divinis hypoſtaſin, licet cum ſummo Numine radicaliter unam tribuere ſolebat, ut vel ſolæ Sēphiræ Cabbaſticaæ, & primus homo apud Cabbaſtiſtas docere poteſt. Neque aliud velle vel evincere æonum nomen, ſuo loco probatum dedimus. (ff) Teſtem autem damus EPIPHANIUM, qui idola Baſilidis eſſe μορφάς, καὶ ἘΝΥΠΟΣΤΑΤΙΚΑΣ ἈΡΧΑΣ *formas & principia ſubſiſtentia* &, quod ex ſuo

Q 4 addit,

(cc) L. c. c. 10. p. 110.

(dd) THEODORET. l. c. CLEM. ALEX. Strom. l. IV. p. 529. addit juſtitiam & pacem.

(ee) Hiſt. crit. phil. T. III. p. 385. ſeqq.

(ff) L. c. T. II. p. 647.

addit, ἀνδριαποπλάσιας, efficitur statuas, eo quod
 ejusmodi simulacra & statuas, sive personas quas-
 dam in divinis effingant, testatus est. Miramur
 itaque, non MASSVETUM tantum putavisse,
 Basilidem æones non re, sed virtute duntaxat &
 ratione, ab innato patre distinxisse, sed BEAU-
 SOBRIUM quoque, illo in veteris Philosophiæ
 decretis perspiciendis longe oculatiorem, credidis-
 se, æones has tantum esse perfectiones divinæ
 naturæ secundum Basilidem, quæ ab ea se nun-
 quam separent, sed concentratæ ab omni æterni-
 tate in essentia divina, cœperint se extendere &
 dilatate, cum Deo placuisset res formare: nem-
 pe esse lumina atque radios ex divina essentia
 emanantes quæ ab ea non aliter distinguantur,
 quam dimensiones a substantia extensa. Hæc
 enim si mens Basilidis, & qui cum eo in hac
 parte omnes fere steterunt, Gnosticorum, fuisset,
 nonnisi in rationis signo istæ æones concipiendæ
 essent, & hac quidam ratione, nec ex pleromate
 ad condendam NB. modo emanativo, materiam
 progredi potuissent, nec peculiarem hypostasin
 efformare. Quin ipse Caulacau noster plenus ejus
 rei judex est. Is enim cum princeps æon fuerit
 nempe mens patris, descenderitque in mundum
 ad liberandos homines, necessario hypostatico dis-
 crimine a patre distinguendus est. Licet cetera
 lubenter fateamur, æones & radicaliter unum
 cum fonte Deitatis esse, & in eo subsistentiam,
 velut in scaturigine sua habere, & longa aliam si-
 gnificationem æonis esse, quam est personæ in
 mysteriis Christianis, uti latissime in explicatione
 Systematis cabbalistici docuimus. (gg) Quare
 per-

(gg) *Hist. crit. phil. T. II. p. 985. seqq.*

perperam judicasse virum eruditissimum putamus, cum diceret, hæcenus rationi & prudentiæ convenienter Basilidem docuisse. Has vero, quæ in divino pleromate sunt, æonas, conjugis inter se ad propagandum emanationum ordinem, Basilidem copulasse, ex CLEMENTIS ALEXANDRINI loco (hh) discimus, ubi mentione demiurgi Basilidiani facta disertè: ὅσα ἐκ συζυγίας προέρχεται, πληρώματα ἔστι, ὅσα δὲ ἀπὸ ἑνὸς, εἰκόνες, quæcumque procedunt ex conjugatione, pleromata sunt, id est, plenitudines, quæcumque autem ab uno, imagines. Qui canon præcipuus Philosophiæ Orientalis, ubi recte intelligitur, cognosci inde potest, qua ratione ex principiis activis & passivis in divinis non tantum lucis plenitudinem [subjectum scholastico nomine diceremus], sed & formam & imaginem ineffabilis Deitatis tum Basilides, tum reliqui Gnostici, quique ex Orientali Zoroastris disciplina progressi sunt, Philosophi ceteri, derivaverint. Et hæc quidem secundum Basilidem in mundo intellectuali, divino, luce cœlesti pleno acciderunt.

§. X.

Ex mundo intelligibili ad sensibilem progressus Basilides, non parum, ut videtur, offensus est difficili quæstione, qua ratione in hunc adspectabilem mundum præter perfectiones divino opificio dignas malum quoque, tum imperfectionis, tum malitiæ, physicum & morale hodie dicimus, irreperit. Quæ quæstio ut omnem Orientalem metaphysicam peperit, ita potissimum sæcunda

Q 5

mater

(hh) L. IV. p. 509.

mater fuit somniorum Gnosticorum. Quam ut solveret, suppositis emanativis principiis, non aliam, quam reliqui, originem rerum creatarum posuit. Gnostici autem teste PLOTINO, (*) *demiurgum descendentem a matre fingentes mundum ab ipso deducebant ad extrema simulacrorum, quo interprete quoque scimus, ex eorum mente animam atque sapientiam quandam, id, quod inferius est, concupivisse [ψύχη] sive id cœperit anima, & hujus generis causa extiterit, sive sapientia quædam, sive utraque idem concupiverit: inde vero alias animas condescendisse veluti membra sapientiæ, & has corpora humana fuisse ingressas.* Ex quo memorabili loco patet, rerum materialium, conditi mundi, creatorum hominum origines obscurissimos Philosophos, ad quandam syzygiam divinarum æonum, pleroma egressarum & ad inferiora emanationem extendentium retulisse. Hoc ut Valentinus exposuerit, alio loco planum fecimus. Basilidem similia præcepisse, Irenæi, Theodoreti, Clementis Alexandrini, Epiphaniï narrationes nos dubitare non sinunt, quamvis non in omnibus illæ inter se concordent. Et Irenæus quidem ita rem narrat: *A dynami atque sophia virtutes & principes & angelos, quos & primos vocet, & ab iis primum cælum factum; dehinc ab horum derivatione alios autem factos aliud cælum simile priori fecisse, & simili modo ex eorum derivatione cum alii facti essent, antitypi ejus, qui super eos essent, aliud tertium deformasse cælum; & a tertio deorsum descendantium quartum, & deinceps secundum eum modum alteros, & alteros principes & angelos fa-*

ctos

(*) L. c.

Eos esse, & caelos CCCLXV. quapropter & tot dies habere annum, secundum numerum caelorum. Eos autem, qui posterius continent caelum, angelos, quod etiam a nobis videtur, constituisse ea quae sunt in mundo omnia, & partes sibi fecisse terrae, & earum, quae super eam sunt, gentium. Idem prorsus tradit Theodoretus. Nec abludit Epiphanius, (ii) barbaras principum ac potestatum per unum quodque caelum appellationes innumeras, memorans, qui & alio loco (kk) potiora nomina principum potestatumve caelis variis praesidentium enarrat. At non omnibus is angelis creationem mundi tribuit, sed eum, qui septimo caelo praesit, Sabaoth dictum, esse caeli terraeque conditorem, tum eorum, qui consequuntur, orbium caelestium, angelorumque suorum dicit. Aliter quam hi omnes, CLEMENS ALEXANDRINUS, (ll) ipse Aegyptius, & nationis suae opinionum callentissimus. Is Basilidis verba recitat, statuentis: *mortis generationem esse opus ejus, qui creavit mundum; deque hoc Deo dixisse tradit: quo est minor imago viva facie, eo est minor mundus viva aene: quanam est ergo causa imaginis? faciei majestas, quae pictori exhibuit figuram, ut per ejus nomen honoraretur: non enim ex se & sua auctoritate fuit forma inventa, sed impleant nomen, quod in creatione erat imperfectum: cooperatur autem id quod invisibile est in Deo, ad fidem ejus quod effectum est.* Ad-
dit his Clemens: τὸν, μὲν δημιουργὸν, ὡς Θεὸν καὶ πατέρα κληθέντα, εἰκόνα, τῆ ἀληθινῆ Θεῶ καὶ προφῆτην

(ii) L. c. c. p. 78.

(kk) p. 91.

(ll) Stromat. l. IV. p. 509.

ἡτην προσεῖπεν • ζωγράφον δὲ τὴν σοφίαν, ἥς τὸ πλάσ-
 μα ἢ εἰκὼν, εἰς δόξαν τῆ ἀοράτου • ἐπὶ ὅσα ἐκ συζυ-
 γίας προέρχεται, πλήρωμά ἐστι, ὅσα δὲ ἀπὸ ἑνὸς, εἰ-
 κόνες, Creatorem, qui Deus & Pater vocatur, ima-
 ginem veri Dei prophetam dixit; pictorem autem sapien-
 tiam, quæ figmentum produxit imaginem ad gloriam
 invisibilis Dei: quæcumque enim ex conjugatione proce-
 dunt ad pleromata pertinent, quæ vero ab uno, ad
 imagines. Disfidere hæc inter se, & Irenæum qui-
 dem multos creatores, eosque malas potestates
 ponere, Clementem unum demiurgum, eumque
 divinum, Dei imaginem, recte monuit acutissi-
 mus BEAUSOBRIUS, (mm) qui & putat fabu-
 lam nobis narrare Irenæum, CCCLXV. cælos,
 totidemque angelos creatores commentum, quod
 Persarum Philosophiam, ex qua sua hauserit Basi-
 lides, quæque singulis anni diebus singulos ange-
 los præficiat, non rite intellexerit. Quamvis au-
 tem non satis accurate Basilidis mentem exposuisse
 videatur Irenæus, putamus tamen eum cum Cle-
 mente posse in concordiam redigi, modo ad ip-
 sum systema, & verba Clementis recte attenda-
 tur. Secundum systema enim Orientale, Persi-
 cum, Chaldæum, Ægyptiacum, quale eo tem-
 pore viguit, ex pleromate per syzygiam sive co-
 pulationem principii activi & passivi progressus
 est ad condendum mundum demiurgus; nempe
 ex potentia & sapientia, quarum æonum in ple-
 romate ultimarum productio, quæ creatorem ex-
 hibuit, secundum emanativi systematis leges,
 imaginem invisibilis Dei retulit, eique per sapien-
 tiam

tiam rerum condendarum ideæ sive formæ & picturæ, velut rerum ἀσλόγρηφα impressæ sunt. Itaque Clemente auctore demiurgus ratione originis ex divino pleromate, nempe conjugatione ultima ortum habet, & ideas rerum habet ex derivatione ab uno, ut Majestas ineffabilis Deitatis reluceret. Nihil hic dictum, quod non Cabbalisticis quoque placuisse suo loco docuimus. Et hæcenus creatorem bonum esse constat. Ast cum ipse quoque Clemens tradat, Basilidem hunc ipsum creatorem mortis auctorem facere, certum inde est; mali, quod in mundo est, eum quoque auctorem esse. Id quod nulla alia ex ratione derivari potest, quam quia demiurgus, oblitus originem ex pleromate, sive plenitudine lucis, propter illustrandas tenebras ad inferiora inclinaverit, sicque ex mixtura lucis & tenebrarum mundum condiderit. Hanc enim Gnosticorum doctrinam fuisse, disertis verbis testatur PLOTINUS; (nn) *Animam atque sapientiam quandam ad id, quod inferius, inclinavisse, & alias animas condescendisse, & sapientiæ membra, easque ingredi corpora humana, cujus autem gratia animæ collapsæ sint, illam rursus minime labi, quasi non annuerit, vel inclinaverit, sed tantum tenebras illustraverit: deinde hinc simulacrum in materia resultasse, & inde simulacrum simulacri formam per materiam sive materialitatem, & sic demiurgum constitui.* Obscurus quidem hoc loco, more suo, est Plotinus, eo quod absurditatis Gnosticorum rationibus metaphysicis cupit convincere. Ex iis autem, quæ fundamenti loco substernit, aper-

tissi.

tiffimum est, inclinationem demiurgi, & sapientiae in eo residentis ad illustrandas in creatione tenebras causam fuisse materialitatis: nempe ut habet JAMBLICHUS: (oo) *distinguendo materialitatem ab essentialitate*, id est, privationem, quae tenebras mortemque involvit, ab essentia spirituali, quae ex principio emanativo omnibus inest. Comparatum his systema Valentinianum, & difficiles haenugae, at toti tunc Orienti communes multa luce radiabunt.

§. XI.

Altera difficultas, quam de numero creatorum caelorumque a principibus conditorum movet Beaufobrius, ita tolli potest, ut inter creatorem ex pleromate progressum, & inter angelos ab eo emanationis lege productos, ut administri essent in creationis opere, distinguatur. Vidit id ipsum Vir optimus nobisque desideratissimus, & monuit, atque memorabili Clementis loco illustravit. Possumus his addere Cabbalistas, qui ex iisdem fontibus sua hauserunt, in quorum systemate unus mundus alteri subordinatus est, parique potestate subordinata angeli cujusvis mundi sunt, ut alibi demonstratum. (pp) Immo magis notandum, ipsum Zoroastrem, a quo haec Philosophia excogitata, & ad sequentia tempora transmissa est, hunc in modum creationem descripsisse, statuentem: *sex Deos Oromasden fecisse, primum benevolentia,*

(oo) *De myst. Aegypt. Sect. VIII. c. I. p. 152.*

(pp) *T. II. Hist. crit. phil. p. 1025. seq. quae accurate expensa obscuris Orientalium nugis lucem conciliare apta sunt.*

*sia, secundum veritatis, tertium æquitatis, reliquos
 sapientiæ, divitiarum, & voluptatis, quæ honestæ
 consequitur, opificem. Deinde eum se triplicasse, & a
 sole [Mithra, fonte ignis primævi] tanto interval-
 lo se removisse, quanto a terra sol abest: ac cælum stel-
 lis decorasse, unamque ante alias tanquam custodem &
 speculatorem constituisse Sirium, alios porro viginti qua-
 tuor Deos condidisse, & in ovo posuisse &c. Ægypti-
 os vero, ad quos ea quoque Philosophia dima-
 navit, similiter præcepisse, JAMBLICHUS (rr)
 testatur, narrans, præter æonas vel duces cœle-
 stes supremos rerum visibilium opificio alios du-
 ces præesse, nempe διμυργικὸν νῦν, καὶ τῆς ἀλα-
 θείας προσέτην, καὶ σοφίας, ἐρχόμενον μὲν ἐπὶ γένε-
 σιν, καὶ τὴν ἀφανῆ τῶν κεκρυμένων λόγων δύναμιν εἰς
 φῶς ἀγούσα, opificem mentem, qui & veritatis custos
 sit & sapientiæ, quatenus ad generationem descendat,
 & incognitam rationum latentium vim producat in lu-
 cem. . . . Esse & alium principatum apud illos super
 elementa tota in generatione posita, virtutesque eorum,
 esse enim quatuor masculas totidemque femininas; his
 Soli tribuere: item alios principatus super naturam om-
 nem in generatione versantem, quem Lunæ assignent:
 DIVIDENTES VERO COELUM IN PARTES DU-
 AS VEL QUATUOR, VEL DUODECIM, VEL
 SEX ATQUE TRIGINTA, VEL HARUM DU-
 PLAS, VEL ALITER QUOMODOCUNQUE DU-
 CES HIS PRÆFICERET AUT PLURES AUT
 PAUCIORES: denique his omnibus unum præficeret,
 qui omnibus superior sit. Atque ita Ægyptiorum do-
 ctrinam*

(qq) PLUTARCH. de Isid. & Osiride.

(rr) L. 6. 6. 3. p. 159.

Strinam de principiis desuper ad inferiora progredientes ab uno incipere, & desinere in multitudinem unius imperio gubernatam &c. Quem locum systema Gnosticum mire illustrare, & veras ejus origines pandere vidit jam MASSVETUS, at cum Persicam & Orientalem Philosophiam in Ægypto patriis placitis & Græcis theogoniis attemperatam ignoraret, & mere Platonica hæc esse putaret, in errorem actus est. Mire autem, non omne tantummodo dogma Gnosticum de origine & administratione mundi visibilis illustrat, sed imprimis ea, quæ duce Clemente Alexandrino, Irenæo, Theodoro & Epiphanio de Basilidis ea in re mente dicta sunt, in aprico ponit. Nempe rationem aperit, quomodo per emanationis viam a summo fonte rerum omnium effluxerit demiurgus, POTENTIA & SAPIENTIA gravidus, qua ratione rerum ideas, simulacraque sive rationes latentes impreserit, & quo pacto deinde potentia subordinatae in condendo & administrando mundo se gesserint, gerantque adhuc. Quæ cum clarissima sint, dubium non est, quin Basilides, qui Ægyptiacam Philosophiam secundum principia Orientalia expressit, eadem ratione statuerit: sicque in concordiam diversæ narrationes doctorum ecclesiasticorum possunt redigi. Neque prætereundum hoc loco est, constare ex verbis Jamblichi, Ægyptios pro lubitu cælum in plurimas partes divisisse, iisque potestates minores præfecisse. Quod cum Ægyptiis solenne fuerit, causam non videmus, cur Irenæus, Theodoretus, Epiphanius mendacii vel erroris, quod vult Beaufobrius, coarguendi sint, quod ineptam hypothesein Basilidi tribuerint. Ut enim taceamus, non adeo ineptos esse tot cæ-

los Basilidis, ubi semel ejus systema admittitur, ac videri potest illis, qui sana ratione philosophari solent, ipse parallelismus inter placita Persica, Ægyptiaca ac Basilidiana evincit, revera istas nugas his hominibus placuisse, quos ob absurditatem opinionis excusare velle, est causam eorum agere, non historiam criticam scribere. Fatemur tamen verisimile nobis videri, tot cœlos, quot angeli & potestates varii ordinis illis præfectæ esse dicuntur, non tam distinctos cœlos, quam cœlestes sedes & potentias in illis definitas significare: qua de re tamen plura, ne extra oleas vagemur, hoc loco dicere non licet.

§. XII.

Qualis hujus creatoris & administratorum ejus cœlis præsidentium conditio secundum Basilidis systema & opinionem sit, ex dictis facile est colligere. Quamvis enim demiurgus ratione originis bonus fuerit, quippe qui ex pleromate divino processit, sapientiæ & potentiæ divinæ filius, at tamen quia ad inferiora inclinavit, ut tenebras illustraret, ex ea mixtura mortem malumque inducere necesse habuit. Fatemur infusum & illepidum hoc systema esse, at de eo jam non quæritur, sed tantum de mente ejus, quæ alia esse nequit, ubi semel cum Orientali Philosophia duce Zoroastre statuitur, ex uno fonte lucis principium fuisse exortum, quod quia limitatæ virtutis est, tenebras necessaria sequela post se traxerit. Quod qui capere nequeunt, quomodo lucis & tenebrarum principia cum emanativo principio consistere queant, illis elegans locus Sharistanii,

scriptoris Persici, a TH. HYDEO [ss] productus legendus est, qui omnia plana faciet & clarissima. His enim hoc loco immorari non vacat; sufficit, teste Clemente, mortis auctorem demiurgum visum fuisse Basilidi, nec aliter potuisse propter naturam systematis emanativi, & remotum a pleromate demiurgi locum, quem illi assignabat statuere. [**] Ex hoc autem sua sponte fluit, deterioris conditionis, pejorisque indolis debere esse angelos creatoris ministros, mundi partibus cœlisque præfectos, eo quod longius a pleromate remoti, magisque rebus materialibus immerfi sunt. Hinc iræ, tyrannides, sanguinis sitis, bellorum causæ, & mala alia innumera, quibus homines ab istis angelis mundi dominis & præfectis vexantur, quasque hac ratione malorum omnium physicorum pariter atque moralium causas esse testibus Irenæo, & Theodoreto, Basilides statuit, nec ille solus, sed omnis quoque Gnostica Philosophia professa est. Comparari cum hac angelorum mundi directorum malitia Hebræorum Cabala debet, & ea expendenda, quæ de Klipboth sive corticibus angelisque malis nugantur, & quæ alibi exposuimus: ea enim opiniones Philosophiæ Orientis in his deliriis amplissime insanientis mire illustrabunt. Ipsam quoque hominis animam ex summo fonte delapsam & ad inferiora vergentem, cum per harum potestatum sedes & regiones transiret,

[ss] *De relig. vet. Pers. p. 299.*

[**] Luci, quam viderat, obstat, BEAUSO-BRIUS *l. c. p. 19.* rationes Platonicas hic admiscens, quæ longe diversæ sunt.

iret, simulacra simulacrorum induisse, juxta Gnosticos, teste PLOTINO [tt] opus erat, ex qua causa mali moralis originem repetebant, & ad hos angelos causam devolvebant: quo pacto scintillam illam, quæ animæ ex divinæ lucis oceano, ex quo effluxit, inest, supprimi, hincque omnis infelicitatis causam oriri necesse erat. Magno itaque Salvatore opus erat, qui spem amissam restitueret. Et hic Caulacau ille est, de quo jam porro tractabimus.

§. XIII.

Nempe ex inclinatione illa ad inferiora, quæ tenebras post se trahebat, cum & ipse demiurgus, & qui ab eo conditi sunt angeli, in creando mundo innumeras restrictiones, privationes, mala mortemque ipsam admittere deberent, anima ex cœlo delapsa & hos limites transiens affectuum cacœthes contraxit, qui secundum Basilidem sunt *προσαρτήματα*, appendices ex hoc transitu adnata, nempe spiritus [materiales,] appensi animæ ratione præditæ, per quandam confusionem & conturbationem principiorum [σύγχυσιν ἀρχικῶν] quibus & alias rursus spirituum adulterinas & diversi generis naturas adnasci dicebat. Ita CLEMENS, [uu] cujus verbis lucem egregie affudit BEAUSOBRIUS. [*] Qui licet hanc confusionem perperam ex Platonica materiæ conditione derivet, in eo tamen acute vidit, quod

R 2

hæc

[tt] L. c.

[uu] *Stromat. l. II. p. 408.*

[*] L. c. c. 2. p. 20. *seqq.* ubi recte Massuetum notat, qui hoc Philosophiæ genus non satis est assecutus.

hæc confusio principiorum, in mixtura lucis & tenebrarum, ad originem mundi materialis, ex Philosophia barbarica sive Chaldæa, [Orientalem nos, ob latitudinem terrarum, in quibus floruit, dicimus] referenda sit, licet materiam æternam, quod tamen Vir eruditissimus vult, in tenebris non posuerit, uti ex PLOTINO (xx) est evidentissimum. Ita cum in mundum & præcipue hominem, mali generis spiritus descendissent, remedium altius & supra demiurgum ad pleroma usque asurgens assignandum erat, quo spirituum materialium malignitas superari, hominesque ab iis liberari possent. Scilicet mentem divinam, quæ proxima ab ineffabili Deo æon est, miseram animarum, a malis istis spiritibus vexatarum, velut principalem Dei summi virtutem in mundum descendisse, Basilides docuit. Rem ita narrat IRENÆUS: *Innatum & innominatum patrem, videntem perditionem, misisse primogenitum Nun suum, [& hunc esse, qui dicitur Christus] in libertatem credentium ei, a potestate eorum, qui mundum fabricaverunt. Et gentibus ipsorum autem apparuisse eum in terra hominem & virtutes perfecisse; quapropter neque passum eum, sed Simonem quendam Cyrenæum angariatum portasse crucem ejus pro eo; & hunc secundum ignorantiam & errorem crucifixum, transfiguratum ab eo, uti putaretur, ipse esse Jesus: & ipsum autem Jesum Simonis accepisse formam, & stantem irrississe eos. Quoniam enim virtus incorporalis erat, & Nus innati patris, transfiguratum quemadmodum vellet, & sic ascen-*

(xx) L. c. c. 12. p. 211. qui locus memorabilis est.

ascendisse ad eum, qui miserat eum, deridentem eos, cum teneri non posset, & invisibilis esset omnibus. Eadem prorsus recitat Theodoretus: nec multum discedit ab ea narratione EPIPHANIUS, [yy] qui eum ita de Christo sensisse dicit: *Specietenus* [ὡς δοκῆσαι] duntaxat mortalibus apparuisse, quippe quod in eo cernebatur, nihil præter imaginem fuisse, neque vero aut hominem extitisse, aut carnem induisse. Quibus cum fabulam de Simone Cyrenæo crucifixo subjecisset, addit: *Eum nihil perpeffum in cælum evollasse. Interea Simonem, non Christum in crucem sublatum esse: Jesum enim in cælum evectum virtutes omnes penetravisse, dum ad patrem suum reversus sit. Hunc enim esse illum patris commemoratum filium, qui ad opem humano generi ferendam submissus sit, propter eam quam inter homines perinde ac angelos perturbationem cœlestis pater viderat. Atque hunc esse salutem nostram, qui in mundum venerit, solisque nobis hanc rei veritatem aperuerit.* His patrum testimoniis si standum est, Christus prima æon fuit, emanatioque primatia, πρῶτόγονος τῆ πατρὸς, mens divina ad medendum malo in mundo materiali omnia susque deque vertenti missus, liberator & Salvator futurus. Is verum corpus non induit, sed putatitium, in quo visibiliter miracula divina patravit; Ast cum odio angeli Judaicæ genti imperantis, & nationem hanc rabie in illum exagitantis ad crucis supplicium raptus esset, cruci tamen affigi non potuit, sed ascendit ad cœlos, delusa Judæorum protervia, qui Simonem Cyrenæum in ejus figura cruci affixerunt, cum ipse ad pa-

R 3 trem

[yy] L. c. p. 71.

trem rediens, transiensque angelorum malorum ditiones eos vicisset, salus spesque una futura in eum credentibus. Fatemur, nos nihil vel absurdi vel ἀνακολούθησιν videre in hoc philosophemate Basilidis, ubi semel principia ejus admittuntur, licet impium in se sit, & evangelicæ veritati adversum: Ast intercessit iterum eruditissimus BEAU-SOBRIUS, [zz] & imprimis Irenæum falsis narrationibus & documentis deceptum ineptam Basilidi sententiam tribuisse demonstrare aggreditur. Nam nec Theodoreti nec Epiphaniï testimonia respicit, forte quod eos exscripsisse tantum Irenæum adeoque pro diversis testibus habendos non esse crederet. Ut autem si non mendacii, deceptæ tamen fidei Irenæum arguat, se evidenti CLEMENTIS ALEXANDRINI [aaa] loco permoveri fatetur. Ibi Doctor Alexandrinus, quem propius conterranei sui opiniones pernovisse contendit, late de Basilidis decreto disputat, quod martyrii nullum proprie præmium sit; ipsa quoque verba Basilidis affert, disputantis, præmium dari non posse ei, qui ex merito patiatur. Omnes autem ex merito pati, aut enim propter delicta pœnis & supplicio affici, aut pati quamvis innocentes, ut infantes, eo quod peccandi naturam & potestatem in se habeant, ideoque etiam pro peccatoribus habendos esse, ne providentiæ passionem immittenti malum aliquod adscribatur. Rationem addit Basilides, ex Jobo, καθαρὸν ἔδειξα ἀπὸ ῥύπης, nullum esse mundum a sordibus & hominem,

[zz] L. c. p. 25. seqq.

[aaa] Strom. l. II. p. 506.

minem, quemcunque nominaveris, tamen hominem esse, Deum autem justum. Quod si quis ipsum Dominum objiciat tanquam hominem, ut ipsum pudore confundat, eo quod passus sit, dicere se: *non peccavit quidem, sed erat similis infanti patienti, immo quemcunque hominem nominaverimus, hominem esse, & a naturali sorde minime purum*: Quibus Basilidis verbis enarratis hæc, ut impietatem impostoris detegeret Clemens subjicit: Πῶς δὲ ἔσθ' ἄθεος, θειάζων μὲν τὸν διάβολον, ἀνθρώπον δὲ ἀμαρτητικὸν τολμήσας εἰπεῖν τὸν Κύριον; *quomodo non impius videatur Basilides, diabolum quidem inter Deos referens, ausus autem hominem peccandi potestate præditum Dominum dicere?* Quem locum clarissime evincere putat Vir doctissimus Basilidem, non verum tantum hominem putavisse Christum, sed vere etiam passum esse; sine qua thesi vana fuisset Clementis contra hæresiarcham disputatio: Vidit difficultatem MASSVETUS, [bbb] at nugatoria exceptione eam tollere conatus est, ratus pertinere hæc ad putatitium istum Christum, Simonem Cyrenæum, quod plane nihil ad rem facere recte Beaufobrio observatum est. Non diffitemur nos, perlecto semel iterumque cum attentione Clementis loco, valde nos in partes suas pertraxisse virum ingenio & eruditione incomparabilem, & quæcunque semel elegerat, vi animi, qua pollebat, maxima, urgentem. Ast cum ejus tamen studium, quacunque liceret mercede, hæreticos veteres excusandi, paululum nos suspicaces fecisset, nec satis causæ nos videre putarem, cur

R 4

unani-

[bbb] *Disf. in Irenæum p 61.*

unanimia Irenæi, Theodoreti, Epiphaniï testimo-
 nia velut falsa essent rejicienda, præcipue cum
 eorum relatio cum systemate Basiliidiano cohæreat,
 paulo curatius rem omnem excussimus. Iterato
 autem examine tanta nobis viri optimi nobisque
 olim amicissimi auctoritas visa non est, ut vete-
 rum fidem sollicitaremus. Rationem suggestit
 ipse ille Clementis locus cum systemate Basilidis
 diligenter collatus. Clarissime enim ex verbis
 ejus a Clemente adductis patet, statuisse Philoso-
 phum Ægyptium; nullum hominem, qui revera
 homo est, esse labis expertem, etsi actu nun-
 quam peccaverit, ideoque nunquam posse mar-
 tyrii præmium poscere, cum habeat divina pro-
 videntia, quod in eo puniat. Id principiis suis
 convenienter dixerat, eo quod materiam omnem
 vi naturæ suæ & originis ex tenebris progressam,
 semina mali in se habere crederet. Hoc vero ex
 Basilidis mente, quod nec negat Beausobrius, ad-
 misso, necessario sequitur, mentem patris in cor-
 pus hominis, qua hominis, verum descendere
 non potuisse, & impossibile fuisse, ut verum ho-
 minem Christum extitisse assereret. Næc enim
 jungi corpori materiali, in se malo, & quod
 opus & productio angelorum mundi creatorum,
 malorum principium, esset, non potuit. Quod
 si verum Christus corpus non habuit, nec vere
 passum esse oportet, aliumque cruci affixum fuisse
 censendum est, ejus forma conspicuum. Et hæc
 quidem convenienter dici orationi Basilidis a Cle-
 mente exhibitæ attenta lectio nobis fecit eviden-
 tissimum, postquam observaveramus, Basilidem
καὶ ἀνθρώπων disputare, & objicientem: Chri-
 stum passum esse, plane nihil peccantem, dedu-
 ctione

ctione ad absurdum convincere voluisse, ineptam esse hanc instantiam. Urget enim Philosophus, omnem hominem, qua hominem, peccandi potestatem habere, ex quo tacita illatione concludit, nec Dominum tum eximendum fuisse, si verus homo fuisset, eo quod peccati tamen semina & potestatem in se haberet. Non addit vero, quæ inde sequuntur, Christum non fuisse verum hominem, quales fuerint sintque martyres, eo quod ad præsentem disputationem non pertinebat. Clemens autem accurationis logicæ, quod ejus scripta omnia testantur, ignarus, & in disputando acer, argumentum ab invidia petit, & quod *καὶ ἀνδρωπῶν* Basilides disputaverat, illi tanquam veram sententiam tribuit, Christum velut peccati capacem passum esse, quod tamen utrumque vi systematis sui, Basilides non negare non poterat. Cujus generis paralogismos logicos quam plurimos facile detegent, qui Clementis Scripta attente legerint & examinaverint. Convenienter autem systemati suo negavisse Basilidem, Christum crucifixum esse, ex effectu quoque apparitionis, quem illi tribuebat, constare potest. Cum enim angelos mundi principes, & inter eos imprimis, quem reliquis majori tyrannide gravem aliis credebat, Judæorum terræ præfectum, vel Deum gentis Judaicæ, vicisse, eorumque artes & insidias evasisse, redeuntem invisibiliter ad patrem, contenderet; qui potuit tantam illi Judæorum angelo dominoque gentis rebellis potestatem in mentem divinam tribuere, ut hoc, quod infederat corpus, crucis supplicio afficere potuerit? Quæ omnia luculenter, nisi fallimur, disputata satis rationis sufficientis afferunt, cur veterum narrationes

sequi, quam viri ingeniose & erudite quidem, at parum verisimiliter conjicientis & pronunciantis effatis subscribere maluerimus. Arbitrium rei autem non nobis poscimus, sed lectori relinquimus.

§. XIV.

Huic vero menti divinæ, apparenti in mundo visibili & angelorum malorum potestatem atque tyrannidem expugnantem, animis quoque demissis in corpora, & ab appendicibus illis malis misere vexatis medicinam afferenti salutem hominibus partam Basilides tribuit. Servatorem hunc vero, more suo ex patria disciplina petito, Caulacau nomine insignivisse, ex testimoniis supra adductis tenendum, & quod duce Epiphanio scimus, repetendum est, vocem hanc Basilidem ex loco JESAJÆ XXVIII: 10. desumisse. Quorum verborum licet varia sit apud interpretes significatio, [ccc] cum alii canonem supra canonem, alii spem super spem, alii aliter vertant, de quo in præsentia dispicere non vacat; dubium tamen nobis minime est, recte Epiphanium ex mente sectæ Basilidianæ vertisse spem supra spem. Ita enim verterant Græci interpretes, quorum cum maxima & divina fere inter Ægyptios esset auctoritas, & Christianorum quoque plerique eam sequerentur, satis rationis fuit Basilidi, cur has potissimum voces, hoc spei sensu eligeret, ex quibus

[ccc] Vid. quæ *ad h. l.* erudite disputat CAMPEGIUS VITRINGA; add. qui in genuinam significationem vocis *ἰσ* diligenter inquirit ED. PO-COK. *ad Port. Moſis p. 48.*

quibus Servatori nomen mysticum & disciplinæ arcanæ conveniens effingeret. Cum enim illum Caulacau, spem supra spem, id est, spei summam, & maximum unicuique salutis portum nuncuparet, id quod nominis ratio ex Ebraismo prodit, constat inde, animarum, quas in alia vita peccasse dixit Basílides, spem omnem eum ad hanc Dei mentem fidemque in eum retulisse, indicareque voluisse, redeundi ad patrem inque sinum oceani divini, ex quo effluerunt animæ, spem maximam atque unicam in eo niti. Diserte id testatur THEODORETUS, Servatorem ab illis dici Caulacau, nec aliter legi possunt Irenæi verba, ut sensum fundant, quam: eum, qui in mundum descendit & ascendit Salvatorem, esse Caulacau. Satis luculenter enim pergit: *Igitur qui hæc didicerit, & angelos omnes cognoverit, & causas eorum, invisibilem & incomprehensibilem eum angelis & potestatibus universis fieri, quemadmodum & Caulacau fuisse: & sicut filium omnibus incognitum fuisse sic & ipsos a nemine oportere cognosci.* Ex quibus verbis manifestum est, filium Dei, mentem patris elusa Judaici angeli protervia gentisque rabie invisibilem illis angelisque omnibus, cum ad patrem rediret, factum esse Caulacau. Commode itaque interpretandus est EPIPHANIUS, Caulacau, nomen esse contendens, ἀρχὸς τινός, principis cuiusdam. Per ἀρχὸν enim hoc loco æones intelligi debent, de quibus nonnulla dixerat Epiphanius, ex quarum numero cum Jesus prima & maxima fuerit, constat inde, nec Epiphanium reliquis in assignanda barbaræ voci significatione contradicere.

§. XV.

Patet ex dictis, ad hanc spem omnia in systemate Basilidiano redire, eamque proram puppimque salutis fidelium, ex horum hominum mente, esse. Diceremus, esse Basilidianos, Elpisticos Plutarchi peculiari Disertatione a nobis olim illustratos, si verisimile esset, Gnosticæ Philosophiæ aliquid Plutarcho innotuisse. Qua vero ratione spem hanc in effectum deduci, & expectationis maximæ finem attingi posse Basilides tradiderit, jam porro exponendum est. Et huc tota quidem Philosophia moralis Basilidis pertinet, cum theurgia sive magia Ægyptiacis sectis solenni: eam autem omnem hoc loco exponere, nec institutum nec locus patitur: multa ex Clemente Alexandrino erudite collegit, digessit, illustravit Beaufobrius qui adeundus est. Qui nisi nonnulla perperam esset interpretatus, non haberemus, quod ejus observationibus adjiceremus. Itaque ut omne Basilidis systema constet, & universa nominis Caulacau ratio & comprehensio intelligatur, paucis ediseremus, quo pacto illam spem per Salvatorem elpisticum liceat attingere.

§. XVI.

Incipiendam esse salutis ex spe atque fide penitente exsurgentis acquisitionem, a timore, genera spirituum distinguente, & electionem animæ propriam prodente, ex loco CLEMENTIS ALEXANDRINI [ddd] intelligitur, ubi, mentione facta canonis sacri: Timor Domini initium sapien-

[ddd] *Stromat. l. II. p. 375.*

sapientiae, addit: hic Basilidis sectatores hoc dictum exponentes, dicunt ipsum principem, cum exaudiisset dictionem Spiritus ministrantis (in baptismo Salvatoris) propter auditionem & spectaculum fuisse obstupescitum, cum ei praeter spem annunciatum esset evangelium & ejus obstupescitionem appellatam esse timorem, ἀρχὴν γενόμενον σοφίας φιλοκρινήικης τε καὶ διακριτικῆς, καὶ τελωσιτικῆς, καὶ ἀποκαταστατικῆς ἔ γάρ μόνον τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκλογὴν διακρίνας, ὁ ἐπὶ πᾶσι προπέμπει. Qui [timor] factus est principium sapientiae tum discernentis & dijudicantis, tum perficientis & restituentis. Non enim mundum solum, sed & electionem discernit, & ad ea omnia amandat. Memorabilis locus, ab interpretibus vero non satis intellectus, in quo illustrando non sine ingenii & iudicii laude Beaufobrius versatus. Quem prolixè cogitationes suas exponentem ipse Lector adeat rogamus, nobis enim ea cuncta expendere, ob brevitate non licet, sed ad unum potissimum Clementis locum attendimus, ex quo discere licet, angelos mundi conditores, & imprimis Judaeorum Deum reliquis potentiozem, obstupuisse, cum in baptismo Salvatoris ex Spiritus ministrantis confessione audiisset, filium Dei apparuisse, ut semen divinitatis, hominis animae ab omni aeternitate inditum, excitaretur, & Spiritus divinus, per mentem divinam reduceretur ad suam originem, ita perficiendus, ut liberatus a malorum angelorum imperio & suam cognoscat & discernat originem ab appendicibus illis ex creatorum opificio adnatis, & ita per spem, fidei auctorem, perficiatur ope Salvatoris, ut sublatus ad superas sedes, & invisibilis factus angelorum insidiis, redire ad summum divinitatis unde exiit, fontem, possit.

possit. Hæc angelos creatores cum audiissent, prius omnia ignorantes, obstupuisse, quod, quem totum suum opus, sui que imperii esse crediderant, electionem habere, id est, esse partem ex Deo avulsam, Deoque per Salvatorem restituendam jam intelligerent. Veram esse hanc Basilidis mentem ex sequenti Clementis disputatione patet, qua evincere conatur ejusmodi metum attonitum angelis creatoribus non convenire. Dabimus Græca verba, interpretes enim plane mentem Basilidis non assecutus est. Ita vero Clemens: *Ἐι μὴ γὰρ προὔπηρχεν ἀγνοια, ἐκ ἧν ὁ διάκονος [πνεῦμα] καθήλθεν· ἐδ' ἂν ἐκπληξίς εἶλε τὸ ἀρχοντα, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν· ἐδ' ἂν ἀρχὴν σοφίας, ἐκ τῆς φόβου ἔλαβεν εἰς τὴν φιλοκρίνησιν τῆς τε ἐκλογῆς, τῶν τε κοσμικῶν· εἰ δὲ ὁ φόβος τῆς προόντος ἀνθρώπου ἐπιβέβηκε τῆς σφετέρως πλάσματος πεποίηκε τὰς ἀγγέλους, ὡς ἐνιδρομένους τῷ δημιουργήματι ἀοράτως τῆς σπέρματος τῆς ἀνωθεν ἐσίας, ἢ ὑπολήψει κενὴ παρεξήλωσαν ὅπερ ἀπίθανον, ἀγγέλους δημιουργίας ἧς ἐπίστευσαν οἷον τέκνα τινὸς ἀυθέντας γενέσθαι ἀγνοίαν πᾶσαν κατεγνωσμένους· ἢ προγνώσει ἐνεχόμενοι κενήνται.* Ex quo loco colligimus: 1. Spiritum divinum ministerio destinatum designandi descensionem mentis divinæ ad liberandam ab angelis creatoribus eorumque principe animam, in baptisate J. C. id declaravisse, ideo descendisse filium Dei, 2. obstupefactum angelum creatorem, cum hæc audiisset, sapientem inde evalisse, ut cognosceret originem animæ, erroremque suum, credendo, hominum animam, ob animale partem esse suum opus, adeoque suo imperio soli subesse, & didicisse inde distinguere inter opus invisibile, seminis supernæ essentia, id est hominis spiritualis, & inter
opus

opus mundanum, hominem animale a spiritibus creatoribus productum. 3. Itaque electionem in eo versari, quod spiritualis homo cognoscatur originem ex semine divinæ essentiæ habere, & distinguatur ab homine animali, libereturque per spem in Salvatore positam, fidemque ei nixam, ut quod discernendo cœpit, credendo continetur, & tandem ascendendo, quo Servator ascendit, perficiatur. Ex quo sequitur, agnitionem electionis, id est originis divinæ, naturalem esse, producique a timore malorum spirituum, gignere vero spem liberationis per mentis divinæ apparitionem, eamque fidem esse electione nixam. Teste enim iterum CLEMENTE: [ii] φυσικὴν ἠγῶν τὴν πίσιν καὶ ὁ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τατισμένην αὐτὴν, Basilidiani fidem naturalem esse dicunt, & quidem fundatam ordinatamque in electione. Quin &, illo auctore, dicebant: Πίσιν ἅμα καὶ ἐκλογὴν οὐκ εἶναι εἶναι καὶ ἕκαστον διάστημα, κατ' ἐπαλοκῆθημα δ' αὐτῆς ἐκλογῆς τῆς ὑπερκοσμίας, τὴν κοσμικὴν ἀπάσης φύσεως συνέπεσθαι πίσιν ὁ κατάλληλόν τε εἶναι τῇ ἐκάστῃ ἐλπίδι καὶ τῆς πίσεως τὴν δωρεάν. Fidem pariter atque electionem domesticam propriamque esse cuilibet intervallo, [supramundano & mundano] & secundum consequentiam electionis supramundanæ sequi universæ naturæ fidem; & pro modo spei cuiusque conveniens quoque esse donum fidei. Ex quibus locis intelligitur, electionem, cujus toties meminit Clemens, secundum Basilidem esse opus originis divinæ animæ, sive potius hominis spiritualis, ab animali prope distinguendi, in cujus agnitione, appre-

[ii] Str. l. II. p. 363.

apprehensioneque spei in Christo fundatæ, fides, & per eam salus nitatur. Non disputabimus hoc loco, utrum fidem ex electione ortam liberam vel necessariam fecerint Basilidiani, quorum posterius affirmat & oppugnat Clemens, prius facta distinctione inter hominem spiritualement & animale probat Beaufobrius. Recte quidem, modo teneatur, ex necessitate naturæ suæ hominem spiritualement salvari, quod Tatianum quoque & Valentinum, (addi possunt Gnostici, & Orientales Philosophi omnes cum duce Zoroastre) affirmasse recte Viro eruditissimo observatum est. Qui locis Clementis adductus electionem putat esse spiritum quendam divinum animæ collatum, particulam luminis ex cœlo demissam, essentiam fonti suo similem, naturæ cœlestis, & supramundanae, qua mors destruitur, Deus cognoscitur, profunda intelliguntur &c. Quæ omnia recte se habent, modo ab essentia hominis spirituali & supramundana, ab invisibili semine supernæ essentia [quas voces Basilidianas Clemens habet] non distinguantur. Hæc enim scintilla divina ubi per fidem atque spem excitatur, invisibilem hominis partem angelorum malorum potestati subtrahit, & Servatori nixa ascendit, unde descenderat ad ipsum Deitatis fontem, delusis malis angelis, qui hanc electionem ignoraverant. Et hoc quidem pacto comprehendere luculenter potest, quo sensu Basilides, teste IRENÆO, credentibus promiserit; *qui hæc didicerit, & angelos omnes cognoverit, & causas eorum, invisibilem eum & incomprehensibilem (nempe secundum electionem) angelis & potestatibus universis fieri, quemadmodum & Caulasau fuisse, eosque cum sciant ipsi omnes & per omnes transeant,*
ipso

ipſos omnibus incognitos & inviſibiles eſſe. Comparari hæc cum Valentini deliriis velimus, quæ lucem obſcuris Baſilidis ſententiis ſœnerabuntur. Ex his vero intelligi quoque poteſt, cur martyrium Baſilides rejecerit. Satis id obſcure indicat IRENÆUS: *Quapropter & parati ſunt ad negationem, qui ſunt tales immo magis, ne pati quidem propter nomen poſſunt, cum ſint omnibus ſimiles.* Cui ænigmati locus Clementis ſupra adductus lucem conciliat, ubi Baſilidem contendiffe ait, pati quemlibet propter culpam, & alium quidem propter electionem, cum in alia vita peccaverit, per martyrium, alium propter maleficia ſupplicio. Hujus enim rationem ex animæ origine, id eſt, electione, derivandam eſſe ſupra jam monuimus: anima enim cum particula cœleſtis eſſentiæ eſſet, ad inferiora & materialia, ſive ad tenebras inclinans peccavit, unde ubi martyrium patitur, innatam labem luit. Quod cum martyrii notionem evertat, ſequitur inde, ejus in ſyſtemate Baſilidiano locum nullum eſſe; unde mirum non eſt, hos homines ad abnegationem, ad evitanda martyrii ſupplicia, fuiſſe paratos, quin & eo nomine paſſiones pro nomine Chriſti ſuſcipere non potuiſſe, quod omnibus corruptione lapſus animæ ſint ſimiles, nec unus ſanctitatem proſus innocentem habeat.

§. XVII.

Plura ſunt, quæ Baſilidis ejuſque ſectatores præſcripſere homini ſpem ſummam ſalutis per Caucau obtinendam anhelanti, quæ huc omnia referre non vacat, cum conſtitutum nobis non ſit, integram diſciplinæ Baſilidianæ hiſtoriam exponere. Non omittendum tamen, quod IRENÆUS,

consentientibus Theodoreto & Epiphano tradit: *Contemnere idolothyta, & nihil arbitrari, sed sine aliqua trepidatione uti eis, habere autem & reliquarum usum indifferentem, & universæ libidinis. Uti autem magia & incantationibus, & reliqua universa periergia.* In quibus omnibus excusare & famam Basilidis tueri conatur BEAUSOBRIUS. Et idolothytorum usum & esum eos probasse mirum non est, qui licere multa nec nocere posse animæ in electione consistenti affirmaverunt. Quod vero ad libidines attinet, quamvis certum sit, non peccatum tantum ipsum, v. gr. adulterium, sed & peccandi habitum & inclinationem Basilidem ad animæ labem ex descensu ad inferiora derivasse, ut allato Clementis loco est manifestum, quamvis etiam eodem auctore certum sit, pertinere libidinem inter appendices animæ in transitu perditiones malorum angelorum adnatas, adeoque opus materiæ & malorum spirituum esse, & per consequens, Basilidem omnem libidinem hominis spiritualis non esse, statuisse; certum tamen quoque est, eum istud appendicis genus tantum ad animale hominem, qui creatorum opus est retulisse; unde verisimile est, eum docuisse, ejusmodi libidines animæ electæ non nocere posse, sed purgandas esse in animali parte. Quod occasionem deinde dedit, Basilidem accusandi, quod omne libidinis genus permiserit. De quo tamen in tanta monumentorum Basilidis penuria plura dicere, vel conjicere quoque non licet. Tertium quod Basilidianis tribui solet, *περιεργία* magica est, imaginibus, incantationibus, invocationibus usa. Fluctuat hic Beausobrius, & exculpandorum Basilidianorum desiderio plenus, mox confudiss.

fudisse Patres mathematicos & magos putat, mox in diversis magiæ generibus præsidium ponit, mox non omnem superstitionem magiam esse contendit, mox ex figuris symbolicis exsculpi magiam non posse exemplis eruditorum inter Christianos errorum probare satagit. Concedamus hæc Viro eruditissimo omnia, eo quod clare apparet, non ausum fuisse negare, Basilidem cum sectatoribus in quodam cum spiritibus commercio eorumque invocatione & evocatione imaginibus facta præsidium posuisse, ideoque causæ tantum patrocinium in diversa magiæ notione, acute magis, quam accurate, quæsisisse. Illud verisimillimum, Philosophum Ægyptiacum, Orientali Philosophiæ, more gentis suæ, innutritum, magiam philosophicam, qualem fovebat Philosophia Orientalis Chaldaica, Persica, Syriaca, Ægyptiaca, commendavisse, ad liberationem a potestate angelorum malorum. Quod facile succurrisset memoriæ Viri optimi, si recordatus fuisset, eandem non Chaldaicæ sive barbaricæ, quam ipse agnoscit, Philosophiæ tantum sententiam fuisse, sed Ægyptiacæ quoque, & PLOTINI quoque testimonio constare, praxin magicam inter Gnosticos fuisse receptissimam. Insectatur enim illos, (kk) quod *cantilenas quasdam componant, ad illa pro arbitrio commoverida, non corpora solum & animas, sed etiam his superiora flectenda: eosque fascinationes & delinimenta persuasionesque composuisse, ut & verba exaudiant, atque trabantur.* Si quis itaque nostram artificiose admodum noverit talia quædam pronuntiare,

S 2

(kk) *Enn. II. 9. c. 12. p. 212.*

nuntiare, & certa quadam ratione cantus sonosque edere, atque aspiramenta vocis & sibila, & quaecunque alia apud eos SCRIPTA SUNT, VIRTUTEM MAGICAM continere. - - Gloriarī præterea, se morbos expellere, morbosque dicere esse daemones, eosque verbis expellere se posse profiteri, ideoque a vulgo, magorum vires nimium admirante præstantiores haberi &c. Quæ cum magiam Gnosticorum in aprico ponant, quæ causa quæso est, cur demamus fidem Irenæo, Theodoretō, Epiphaniō, uno Clementis silentio; infirmo satis argumento ducti, & magiam inter media Basilidis ad consequendam spem summam facientia non collocemus? Sed ut omni exceptioni effugium obstruatur, notari velimus, magiam hos homines non ad salvandum hominem spiritualem, sed ad animale tantum, requisivisse. Itaque si priori sensu eorum magiam negaveris, recte facies, verum minus opportune.

§. XVIII.

Restat, ut quem exitum humano generi peperisse Caulacau apparitionem dixerit, ex mente Basilidis paucis edisseramus. Rediisse mentem ad patrem, victis malis angelis, viamque fecisse invisibili modo ad eundem Deum revertendi credentibus, ex dictis hoc loco repetendum est. Putat Beaufobrius & ex silentio PP. Basilidem non reprehendendum concludit, eum resurrectionem Jesu hominis non negasse, eumque ex mortuis resuscitatum admisisse, corpore isto per aëra tandem dissipato. De quibus quid sentiendum sit, ex superioribus constare potest. Si enim pati non potuit, vel verum corpus non habuit, resurrectioni quoque locus non fuit; dubium quoque

haud

haud est, Clementem resurrectionem Christi pro refutando Basilidis errore de martyrio adducturum fuisse, si eam unquam credidisset. Et qui potuit resurrectionem corporis Christi statuere, cum omne corpus hominis demiurgi opus ad mortem inclinans esse crederet? Simile itaque fatum etiam fidelibus patet; negata enim, teste IRENÆO (II) resurrectione, quam causam vitiōrum immortalē reddere censebant, ut recte Beausobrio observatum, hominem spirituales suo elemento, animalem, si ratione uti didicerit, cœlestibus sedibus assignabant, Valentino & Gnosticis aliis similes. In quo spem maximam expletum iri credentes, cum id Servatoris auxilio adscriberent, quo duce angelorum potestates evasissent, recte inde CAULACAU eum dici crediderunt. Et hæc quidem, quantum Philosophiæ Basilidianæ obscuritas passa est, de ænigmate hoc dicta lector æquus boni consulat; clariora si quis dederit, lampada ei lubentes trademus. (mm)

T A N T U M.

(II) L. c. c. 23.

(mm) Ex his vero late disputatis constat, nomen Caulacau non ad mundum referendum esse in loco Irenæi allegato, sed pro *mundus*, legendum esse *mundi*, quamvis & hoc pacto non omnes corrupti loci tenebræ dispareant.